

RETTENS DOM (Tredje Afdeling)

21. marts 2002 *

I sag T-231/99,

Colin Joynson, Manchester (Det Forenede Kongerige), ved barrister B. Bedford, og solicitors S. Ferdinand, J. Kelly, A. Oliver, E. Bonner-Evans, T. Malyn og M. Noble,

sagsøger,

mod

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved K. Wiedner, som befuldmægtiget, bistået af barrister N. Khan, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøgt,

* Processprog: engelsk.

støttet af:

Bass plc, London (Det Forenede Kongerige), ved solicitors M. Farquharson,
J. Block og N. Green, og med valgt adresse i Luxembourg,

intervenient,

hvor der er nedlagt påstand om annullation af Kommissionens beslutning
1999/473/EF af 16. juni 1999 om en procedure i henhold til EF-traktatens
artikel 81 (sag IV/36.081/F3 — Bass) (EFT L 186, s. 1),

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET I FØRSTE INSTANS
(Tredje Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, J. Azizi, og dommerne K. Lenaerts og
M. Jaeger,

justitssekretær: fuldmægtig J. Palacio González,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter mundtlig forhandling den
26. april 2001,

afsagt følgende

Dom ¹

Sagens faktiske omstændigheder

- 1 Bass plc (herefter »Bass«) er et selskab, som er noteret på London Stock Exchange. Bass-koncernen er en international koncern, der arbejder inden for hotel-, fritids- og drikkevaresektoren, herunder bl.a. bryggerisektoren, i Europa, USA og andre steder i verden.
- 2 I juni 1996 ejede Bass ca. 4 182 pubber i Det Forenede Kongerige, hvoraf 2 736 var bestyrede (dvs. pubværtten var ansat i selskabet), og 1 446 var bortforpagtede. I marts 1997 havde Bass bortforpagtet i alt 1 430 pubber, hvoraf 106 var beliggende i Skotland. Ud af de 1 430 bortforpagtede pubber var der for 1 186 indgået standardforpagtningsaftaler, for 178 opsigelige forpagtningsaftaler (»tenancy at will«), for 42 korte forpagtningsaftaler (»foundation agreement«), og de resterende 24 pubber var enten omfattet af andre aftaler eller ledige.
- 3 I løbet af 1998 solgte Bass-koncernen efterhånden en stor del af de bortforpagtede ejendomme og ejede til sidst kun omkring 20 pubber.

1 — Der gengives kun de præmisser i nærværende dom, som Retten finder det relevant at offentliggøre.

- 4 De aftalemæssige relationer mellem Bass-koncernen og flertallet af de bundne forpagtere (herefter »forpagterne«) var reguleret i en standardforpagtningsaftale, hvoraf det fremgik, at et af selskaberne i Bass-koncernen skulle stille en pub med bevilling og fast inventar til rådighed for forpagteren med henblik på dennes drift af pubben, mens forpagteren skulle betale en forpagtningsafgift til Bass og forpligtede sig til at købe de øl, der var specificeret i aftalen, hos Bass eller dennes repræsentant.
- 5 Standardforpagtningsaftalen indeholdt således en eksklusiv købsforpligtelse og et konkurrenceforbud.
- 6 Den eksklusive købsforpligtelse pålagde forpagteren en binding, hvorefter denne udelukkende måtte købe de i aftalen specificerede øl hos sin medkontrahent eller dennes repræsentant, idet der dog i henhold til den bestemmelse i national lovgivning, der gik under betegnelsen »gæsteøls-reglen«, var mulighed for at købe én øl hos et andet bryggeri.
- 7 Konkurrenceforbuddet indebar, at forpagteren ikke måtte sælge eller med henblik på salg i pubben udstille eller anskaffe sig øl af samme sort som en i aftalen specificeret øl, som ikke var leveret af medkontrahenten eller dennes repræsentant, eller andre ølsorter, medmindre dette var berettiget, fordi øllet var i flasker, dåser eller andre små beholdere, eller det var i aftappet form, og salget af dette øl i aftappet form var sædvanligt eller nødvendigt for at efterkomme en tilstrækkelig efterspørgsel fra forpagterens kunder.

Den administrative procedure

- 8 I februar 1995 indledte Office of Fair Trading (herefter »OFT«) på Kommissionens anmodning en undersøgelse af de britiske bryggeriers engrosprispolitik.

Undersøgelsen, som bl.a. omfattede Bass, mundede ud i rapporten »En undersøgelse af de britiske bryggeriers engrosprispolitik«, som blev vedtaget af OFT i maj 1995. OFT udsendte den 16. maj 1995 en pressemeddelelse om rapporten.

- 9 Den 11. juni 1996 anmeldte Bass Holdings Ltd og Bass Lease Company Ltd, der begge er 100% ejede datterselskaber af Bass, i henhold til artikel 4 i Rådets forordning nr. 17 af 16. februar 1962, første forordning om anvendelse af bestemmelserne i traktatens artikel [81] og [82] (EFT 1959-1962, s. 81), en standardforpagtningsaftale for pubber med udskrækningsbevilling i England og Wales. Selskaberne anmodede om en negativattest eller, hvis en sådan ikke kunne udstedes, Kommissionens bekræftelse af, at Kommissionens forordning (EØF) nr. 1984/83 af 22. juni 1983 om anvendelse af traktatens artikel [81], stk. 3, på kategorier af eksklusive købsaftaler (EFT L 173, s. 5), som ændret ved Kommissionens forordning (EF) nr. 1582/97 af 30. juli 1997 (EFT L 214, s. 27), fandt anvendelse på forpagtningsaftalerne, eller af, at der kunne indrømmes en individuel fritagelse i henhold til artikel 81, stk. 3, EF med virkning fra den dato, hvor aftalerne var blevet indgået. Forordning nr. 1984/83 indeholder i afsnit II særlige bestemmelser om aftaler om levering af øl.
- 10 Oplysningerne i anmeldelsen blev suppleret ved, at Kommissionen foretog en kontrolundersøgelse hos Bass, jf. artikel 14, stk. 2, i forordning nr. 17, og ved at denne flere gange anmodede om supplerede oplysninger. Kommissionen anmodede bl.a. Bass om at bekræfte rigtigheden af de oplysninger, der var blevet fremsendt til Kommissionen.
- 11 Efter offentliggørelsen af en meddelelse i *De Europæiske Fællesskabers Tidende*, jf. artikel 19, stk. 3, i forordning nr. 17, hvori Kommissionen anførte, at den havde til hensigt at indrømme fritagelse med tilbagevirkende kraft efter artikel 81,

stk. 3, EF, modtog Kommissionen 20 reaktioner med bemærkninger fra interesserede parter. 16 af svarene var udformet efter en formular, der var udarbejdet af en gruppe forpagtere. Kommissionen modtog endvidere bemærkninger fra tre andre forpagtere og en revisor.

- 12 Dette var baggrunden for Kommissionens vedtagelse af beslutning 1999/473/EF af 16. juni 1999 om en procedure i henhold til EF-traktatens artikel 81 (sag IV/36.081/F3 — Bass) (EFT L 186, s.1, herefter »den anfægtede beslutning«). Den anmeldte standardforpagtningsaftale var ifølge Kommissionens beslutning omfattet af artikel 81, stk. 1, EF, men Kommissionen fastslog med henvisning til artikel 81, stk. 3, EF, at bestemmelsen ikke skulle finde anvendelse i tidsrummet fra den 1. marts 1991 til den 31. december 2002.
- 13 C. Joynson indgik i juli 1992 en standardforpagtningsaftale og drev siden en pub, der ligger i Bolton (Det Forenede Kongerige), og som tilhørte Bass Holding. Forpagtningsaftalen ophørte, da Bass i februar 1998 solgte pubben. Under den administrative procedure fremsatte C. Joynson bemærkninger til Kommissionens meddelelse, jf. artikel 19, stk. 3, i forordning nr. 17.

Retsforhandlinger og parternes påstande

- 14 Dette er baggrunden for, at sagsøgeren den 12. oktober 1999 har anlagt denne sag.
- 15 Ved kendelse af 13. april 2000 meddelte formanden for Rettens Tredje Afdeling meddelt sagsøgeren fri proces.

16 Ved kendelse af 4. juli 2000 gav formanden for Rettens Tredje Afdeling Bass tilladelse til at intervenere til støtte for Kommissionen.

17 På grundlag af den refererende dommers rapport besluttede Retten (Tredje Afdeling) at indlede den mundtlige forhandling. Parterne har i offentligt retsmøde den 26. april 2001 afgivet indlæg i sagen og svaret på spørgsmål fra Retten.

18 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

— Den anfægtede beslutning annulleres.

— Kommissionen og Bass tilpligtes at betale sagens omkostninger.

19 Kommissionen har, støttet af Bass, nedlagt følgende påstande:

— Sagsøgte frifindes.

— Sagsøgeren tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Formaliteten

- 20 Kommissionen og Bass har rejst spørgsmålet, om sagsøgeren har en retlig interesse i søgsmålet, og om han har søgsmålskompetence.

1. Retlig interesse i søgsmålet

Parternes argumenter

- 21 [...]

- 22 Sagsøgeren har anført, at han har den fornødne retlige interesse i søgsmålet.

Rettens bemærkninger

- 23 Det bemærkes, at juridiske og fysiske personer skal godtgøre, at de har en aktuel interesse i annullation af den anfægtede retsakt (Rettens dom af 17.9.1992, sag T-138/89, NBV og NVB mod Kommissionen, Sml. II, s. 2181, præmis 33).

- 24 Det fremgår af de dokumenter, som sagsøgeren har fremlagt under sagen, og af de oplysninger, som sagsøgeren og intervenienten er fremkommet med, at sagsøgeren har anlagt erstatningssag mod Bass ved de engelske domstole med henblik på at få udbetalt godtgørelse for den skade, han har anført at have lidt som følge af, at den standardforpagtningsaftale, som Kommissionen i den anfægtede beslutning indrømmede en individuel fritagelse, pålagde ham forpligtelser i strid med artikel 81 EF. Det fremgår endvidere, at sagen fortsat verserer.
- 25 Sagsøgeren har derfor fortsat en økonomisk og ikke-økonomisk interesse i udfaldet af denne sag, selv om forpagtningsaftalen er blevet opsagt.

2. Søgsmålskompetence

Parternes argumenter

26
til
27 [...]]

Rettens bemærkninger

- 28 Det bemærkes, at det af fast retspraksis følger, at andre personer end en beslutnings adressater kun kan påstå, at de berøres individuelt som omhandlet i traktatens artikel 230, stk. 4, EF, hvis den anfægtede beslutning rammer dem på

grund af visse egenskaber, som er særlige for dem, eller på grund af en faktisk situation, der adskiller dem fra alle andre og derfor individualiserer dem på lignende måde som adressaten (Domstolens dom af 15.7.1963, sag 25/62, Plaumann mod Kommissionen, Sml. 1954-1964, s. 411, org.ref.: Rec. s. 197, på s. 223, og af 23.5.2000, sag C-106/98 P, Comité d'entreprise de la Société française de production m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 3659, præmis 39).

29 I den foreliggende sag har sagsøgeren nedlagt påstand om annullation af beslutningen om fritagelse af en aftale, han havde indgået, som han har gjort gældende pålagde ham diskriminerende priser og således forhindrede ham i at deltage i konkurrencen på lige vilkår. Han har ligeledes anlagt en erstatningssag mod Bass ved de engelske domstole, idet han mener, at den fritagne aftale pålagde ham forpligtelser i strid med artikel 81 EF. Han har endvidere deltaget i den administrative procedure.

30 Når henses til disse omstændigheder, der viser, at den anfægtede beslutning påvirker sagsøgerens egen retsstilling, må denne anses for at befinde sig i en faktisk situation, der individualiserer ham på lignende måde som adressaten. Sagsøgeren er derfor individuelt berørt, jf. artikel 230, stk. 4, EF. Da sagsøgeren også er umiddelbart berørt af beslutningen, hvilket i øvrigt hverken er blevet bestridt eller kan bestrides, opfylder annullationssøgsmålet betingelserne i nævnte bestemmelse, for at sagen kan antages til realitetsbehandling.

31 Bass har gjort gældende, at sagen ikke kan antages til realitetsbehandling, da det efter selskabets opfattelse ville stride mod retssikkerhedsprincippet, såfremt en enkelt kontrahent kunne anfægte gyldigheden af en beslutning om fritagelse af en standardaftale, der er indgået med en lang række erhvervsdrivende.

- 32 Det bemærkes i den forbindelse, at borgerne i henhold til fællesskabsretten har krav på fuldstændig og effektiv retsbeskyttelse (kendelse afsagt af Domstolens præsident den 29.1.1997, sag C-393/96 P(R), Antonissen mod Rådet og Kommissionen, Sml. I, s. 441, præmis 36), og at det i traktaten er bestemt, at der skal tilvejebringes en ordning til sikring af en fuldstændig retsbeskyttelse for så vidt angår de af Fællesskabets institutioners retsakter, der kan have retsvirkninger (Domstolens dom af 27.9.1988, sag 302/87, Parlamentet mod Rådet, Sml. s. 5615, præmis 20).
- 33 Borgernes retsbeskyttelse ville være uden reelt indhold, hvis de ikke kunne få prøvet gyldigheden af en retsakt, som de i henhold til artikel 230, stk. 4, EF har ret til at anfægte under et annullationssøgsmål, under hensyn til, at retssikkerhedsprincippet dermed ville blive krænkede, fordi den pågældende retsakt også berører en række andre personer.
- 34 Det bemærkes videre, at hvis det blev anerkendt, at retssikkerhedsprincippet kunne indebære, at en kontrahent mistede sin ret til at anlægge sag med påstand om annullation af en beslutning om fritagelse af en aftale, som den pågældende ligesom en række andre erhvervsdrivende havde indgået, ville dette princip ligeledes være til hinder for, at en national retsinstans, der behandler en sag, hvorunder denne kontrahent har anfægtet den pågældende beslutnings gyldighed, kunne få prøvet gyldigheden under en præjudiciel forelæggelse i henhold til artikel 234. Når Domstolen under en sådan sag fastslår, at retsaksen er ugyldig, er virkningen nemlig den samme som virkningen af en afgørelse om annullation, som Retten træffer under et annullationssøgsmål i henhold til artikel 230 EF. Det af Bass anførte argument ville således ikke blot begrænse anvendelsen af ordningen til sikring af den enkeltes retsbeskyttelse, men ville også betyde, at ulovlige retsakter kunne opretholdes med henvisning til retssikkerhedsprincippet.
- 35 Bass' argumentation må derfor forkastes.

Realiteten

- 36 Det bemærkes, at Fællesskabets retsinstanser ved prøvelsen af komplicerede økonomiske vurderinger, som Kommissionen har foretaget som led i det skøn, som i henhold til artikel 81, stk. 3, EF tilkommer den med hensyn til hver af de heri indeholdte fire betingelser, udelukkende skal kontrollere, at formforskrifterne og reglerne om begrundelse er overholdt, at de faktiske omstændigheder er materielt rigtige, samt at der ikke foreligger et åbenbart urigtigt skøn eller magtfordrejning (Domstolens dom af 17.11.1987, forenede sager 142/84 og 156/84, BAT og Reynolds mod Kommissionen, Sml. s. 4487, præmis 62, og Rettens dom af 22.10.1997, forenede sager T-213/95 og T-18/96, SCK og FNK mod Kommissionen, Sml. II, s. 1739, præmis 190).
- 37 Sagsøgeren har gjort gældende, at den anfægtede beslutning er truffet på baggrund af et åbenbart urigtigt skøn og ikke er tilstrækkeligt begrundet.

A — *Anbringendet om, at der foreligger et åbenbart urigtigt skøn*

- 38 Sagsøgeren har anført, at Kommissionen har foretaget et åbenbart urigtigt skøn dels ved ikke i fornødent omfang at tage hensyn til rentabiliteten i de pubber, der er bundet til Bass, dels ved vurderingen af prisforskellen, forpagtningstilskuddet og visse andre kompenserende fordele.

1. Argumentet om, at der ikke i fornødent omfang blev taget hensyn til standardforpagtningsaftalernes indvirkning på rentabiliteten af de pubber, der var bundet til Bass

- 39 I den anfægtede beslutning fastslog Kommissionen, at en ølleveringsaftale normalt fører til en forbedring af distributionen (betragtning 168-172), men at det skulle undersøges, om denne fordel kunne slå igennem, hvis forpagteren konfronteredes med mærkbare prisforskelle (betragtning 173).
- 40 Kommissionen anførte, at prisdiskriminering var et vigtigt element i den økonomiske begrundelse for at fritage eksklusive købsaftaler fra forbuddet. Det skyldtes for det første, at en eksklusiv købsaftale ifølge Kommissionen åbnede mulighed for en sådan diskriminering, idet køberen i det tidsrum, hvor aftalen er gældende, i modsætning til andre af producentens kunder ikke har noget lovligt indkøbsalternativ (betragtning 174 til den anfægtede beslutning). Med hensyn til betingelsen om en forbedring af distributionen af varerne tilføjede Kommissionen for det andet, at en person, der diskrimineres mærkbart på »nettoprisen«, kan få problemer med at konkurrere på samme betingelser som andre (betragtning 175 til den anfægtede beslutning).
- 41 Kommissionen anførte videre, at tanken om, at prisdiskriminering kan være uforenelig med artikel 81, stk. 3, EF, også kommer til udtryk i forordning nr. 1984/83. Det fremgår nemlig af betragtning 21 til forordningen, at hvis aftaler, der er undtaget i henhold til denne forordning, alligevel i konkrete tilfælde skulle have virkninger, der ikke er forenelige med de i traktatens artikel 81, stk. 3, EF, fastsatte betingelser, kan Kommissionen fratage de deltagende virksomheder den af gruppefritagelsen følgende retlige fordel. I artikel 14, litra c), nr. 2, i forordning nr. 1984/83 henvises endvidere udtrykkeligt til prisdiskriminering uden saglig grund (betragtning 175 til den anfægtede beslutning).

- 42 Kommissionen tilføjede, at disse overvejelser anvendt på standardaftalerne i relation til det britiske øludskænkningmarked betød, at en forpagter, der uden saglig grund afkræves højere priser, måske ikke vil kunne konkurrere på lige vilkår med andre. Forpagterens forretning vil alt andet lige blive mindre rentabel eller måske endda urentabel (betragtning 176 til den anfægtede beslutning).
- 43 Kommissionen tilføjede imidlertid, at prisdiskriminering uden saglig grund kun har en mærkbar negativ indvirkning på forpagterens konkurrenceevne og kun har indflydelse på vurderingen af, om der er sket en forbedring af distributionen, hvis den er betydelig og af længere varighed (betragtning 177 til den anfægtede beslutning).
- 44 Kommissionen vurderede på den baggrund, hvor stor prisforskellen var for de forpagtere, der var bundet til Bass, og konstaterede, at den for hvert år blev større (betragtning 181 til den anfægtede beslutning). Kommissionen accepterede imidlertid Bass' argument, hvorefter der ved vurderingen af, om forpagteren kan »overleve« på markedet, og dermed om der er sket en forbedring af distributionen, ikke blot skal ses på den pris, forpagterne betaler, men også tages hensyn til de særlige fordele, som de til forskel fra deres konkurrenter nyder godt af (betragtning 182 og 183 til den anfægtede beslutning). På baggrund af denne sammenligning af prisforskelle og fordele konkluderede Kommissionen, at fordelene kompenserede for de nævnte prisforskelle, og nåede under anvendelse af sin skønsmæssige beføjelse i henhold til artikel 81, stk. 3, EF frem til, at standardforpagtningsaftalerne havde bidraget til en forbedring af distributionen på det britiske øludskænkningmarked (betragtning 184-188 til den anfægtede beslutning).

Parternes argumenter

45
til
46 [...]

Rettens bemærkninger

- 47 Det bemærkes, at Kommissionen i betragtning 5 til forordning nr. 1984/83 påpeger, at de eksklusive købsaftaler i almindelighed medfører en forbedring af distributionen, da de gør det muligt for leverandøren at planlægge afsætningen af sine varer mere nøjagtigt og i længere tid i forvejen, og at aftalerne sikrer videreforhandleren en regelmæssig dækning af hans behov i aftaleperioden, således at de deltagende virksomheder opnår mulighed for at begrænse risikoen for markedssvingninger og for at nedbringe salgsomkostningerne.
- 48 Ud over disse fordele, der er fælles for alle eksklusive købsaftaler, medfører aftaler om levering af øl visse særlige fordele i forhold til en forbedring af distributionen, hvilket fremgår af betragtning 15 til forordning nr. 1984/83. Gennem de økonomiske og finansielle fordele, som leverandøren giver videreforhandleren, lettes indretningen, moderniseringen og driften af udskænkingssteder nemlig i væsentlig grad. De eksklusive købsforpligtelser og konkurrenceforbud, der pålægges videreforhandleren, motiverer denne til med alle til rådighed stående midler at bestræbe sig på at sælge de af aftalen omfattede varer. Sådanne aftaler fører til et langsigtet samarbejde mellem aftaleparterne, som gør det muligt for dem at forbedre og sikre kvaliteten af de af aftalen omfattede varer og af de kundeserviceydelser, som videreforhandleren skal præstere. De danner grundlag for en langsigtet planlægning af afsætningen og dermed en mindre omkostningskrævende tilrettelæggelse af produktion og distribution. Endelig tilskyndes parterne, under presset fra konkurrencen mellem varer af forskellige mærker, til stadighed til at afpasse antal og karakter af udskækningsstederne til kundernes ønsker.
- 49 I den anfægtede beslutning tilføjer Kommissionen under henvisning til ovennævnte fordele, at en forpagtning af et lokale til en passende pris, som f.eks. ved Bass' standardforpagtningsaftaler, når henses til den restriktive ordning for udstedelse af udskækningsbevillinger, der er gældende i Det Forenede Kongerige, har den fordel, at forpagteren kan komme til at drive en pub og således komme ind på øludskækningsmarkedet mod betaling af et beskedent beløb.

Kommissionen bemærker ud fra samme tankegang, at den ordning, hvorefter bryggerier i Det Forenede Kongerige giver selvstændige erhvervsdrivende mulighed for at drive en bryggeriejet pub med udskærkningsbevilling, betyder, at mulighederne for at komme ind på markedet øges (betragtning 168 til den anfægtede beslutning).

- 50 Det følger heraf, at Bass' standardforpagtningsaftaler i princippet forbedrer distributionen. Det er med udgangspunkt i denne forudsætning, at der må tages stilling til relevansen af det af sagsøgeren rejste spørgsmål vedrørende den indflydelse, som Bass' standardforpagtningsaftaler havde på rentabiliteten af de pubber, der var bundet til dette bryggeri. Spørgsmålet om rentabilitet er kun relevant, for så vidt som indflydelsen herpå er af en sådan karakter, at den hindrer en udnyttelse af de ovenfor anførte fordele. Det vil kun være tilfældet, hvis de pubber, der er bundet til Bass, har en så ringe rentabilitet, at det gør dem dårligere egnede til at distribuere øl. Såfremt pubberne ikke bliver langt dårligere til at distribuere øl, vil de pågældende fordele fortsat være til stede. Rentabiliteten er således kun et relevant kriterium, hvis øldistributionen skades.
- 51 Kommissionen bestræbte sig således med rette på kun at tage hensyn til rentabiliteten af de pubber, der var bundet til Bass, for så vidt deres rentabilitet var så ringe, at det skadede forpagterens evne til distribuere øl. Kommissionen var derfor berettiget til at understrege, at selv om en tilsigtet prisdiskrimination kan hindre forpagterne i at konkurrere på lige vilkår med deres konkurrenter og, alt andet lige, kan gøre deres forretning mindre lukrativ end deres konkurrenters, skal der ikke tages hensyn til enhver forskelsbehandling. Udelukkende hvis en diskriminering uden saglig grund, som anført af Kommissionen i betragtning 177 til den anfægtede beslutning, er betydelig og af længere varighed og således har en betydelig negativ indvirkning på forpagterens konkurrenceevne, vil den nemlig have en sådan karakter, at den vil kunne få indflydelse på den positive vurdering af aftalen om levering af øl i relation til en forbedring af distributionen.
- 52 Det er derfor uden relevans, om de pubber, der er bundet til Bass, er lige så rentable som konkurrenternes.

- 53 Den omstændighed, at de bundne pubber ikke nødvendigvis er lige så rentable som konkurrenternes, er i øvrigt et af de elementer, der indgår ved vurderingen af, om der kan gives en individuel fritagelse i henhold til artikel 81, stk. 3, EF. Standardforpagtningsaftalerne, der er kendetegnet ved, at de indeholder en eksklusiv købsforpligtelse og et konkurrenceforbud, hindrer som udgangspunkt forpagterne i frit at købe ind på markedet og således at købe de samme ølsorter som dem, der er omfattet af aftalen, hos andre leverandører og eventuelt til en mere fordelagtig pris. I så henseende indebærer aftalerne således, at forpagterne fratages muligheden for at forbedre deres rentabilitet. Kommissionen tog imidlertid hensyn til dette forhold, idet det i betragtning 155 og 164 til den anfægtede beslutning konkluderes, at den eksklusive købsforpligtelse og konkurrenceforbuddet i de anfægtede aftaler har en konkurrencebegrænsende virkning og er omfattet af artikel 81, stk. 1, EF.
- 54 Det følger heraf, at Kommissionen ikke anlagde en åbenbart urigtig vurdering ved at undlade at undersøge, om de pubber, der var bundet til Bass, var lige så rentable som konkurrenternes.
- 55 For så vidt angår det eneste relevante spørgsmål, der eventuelt kunne rejses vedrørende rentabiliteten af de pubber, der var bundet til Bass, som nærmere afgrænset ovenfor i præmis 51, var det med rette, at Kommissionen kun tog hensyn til virkningerne af en mulig bevidst prisdiskriminering, som Bass pålagde forpagterne, men ikke til en forringet rentabilitet, der, uafhængig af enhver bevidst prisdiskriminering, var en følge af selve forpagtningsordningen.
- 56 Kommissionens holdning er for det første baseret på forordning nr. 1984/83, som der med rette henvises til.
- 57 Det bemærkes herved, at Bass' standardforpagtningsaftaler ikke kunne få en gruppefritagelse i henhold til forordning nr. 1984/83, men at de fik en individuel fritagelse, fordi aftalerne indeholdt en specificering af den eksklusive købs-

forpligtelse ved angivelse af ølsorter og ikke, som foreskrevet i forordningens artikel 6, en specificering ved angivelse af mærke eller benævnelse (betragtning 165-167 til den anfægtede beslutning). Det fremgår af betragtning 18 til forordning nr. 1984/83, at når aftaler med en sådan klausul ikke kan få en gruppefritagelse, så skyldes det et ønske om at opretholde videreforhandlerens økonomiske frihed, men også et ønske om at sikre andre leverandører adgang til detailhandelsleddet. I forbindelse med vurderingen af, om de forpagtningsaftaler, der var indgået af Bass, kunne få en individuel fritagelse, anførte Kommissionen imidlertid i betragtning 171 til den anfægtede beslutning, at den pågældende klausul, når hensås til de særlige forhold, der kendetegnede det britiske øludskænkningmarked, og til Bass' særlige adfærd, gjorde det lettere at administrere eksklusive ølleveringsaftaler i Det Forenede Kongerige end den specificering, der er omhandlet i forordning nr. 1984/83, og at klausulen netop gjorde det lettere for både udenlandske og nationale bryggerier at få adgang til markedet, end hvis købsforpligtelsen specificeredes ved angivelse af mærke eller særlig benævnelse, som foreskrevet i forordning nr. 1984/83.

- 58 Hovedbegrundelsen for ikke at medtage aftalerne om levering af øl, som indeholdt en specificering af købsforpligtelsen ved angivelse af ølsorter, under gruppefritagelsen i henhold til forordning nr. 1984/83, skulle derfor i den foreliggende sag ses i den anvendte klausul. Det følger heraf, at det udelukkende var omstændigheder af teknisk art, der var årsag til, at Bass' standardforpagtningsaftaler ikke opfyldte betingelserne i forordning nr. 1984/83, hvilket imidlertid ikke hindrer, at aftalerne var i overensstemmelse med ånden i forordningen.
- 59 Under disse omstændigheder har Kommissionen i forbindelse med undersøgelsen af, om der kunne gives en individuel fritagelse, været berettiget til at anvende de bærende hensyn bag forordningen.
- 60 Der kan dog ifølge forordningen forekomme tilfælde, hvor aftaler, der i princippet opfylder de betingelser, der er fastsat i forordningen, alligevel har

virksomheder, som er uforenelige med artikel 81, stk. 3, EF. Herunder hører det tilfælde, som Kommissionen har analyseret, hvor leverandøren uden saglig grund over for en videreforhandler, der er bundet af en eksklusiv købsforpligtelse, anvender priser, der er mindre fordelagtige end dem, der anvendes over for andre videreforhandlere i samme distributionsled (artikel 14, litra c), nr. 2, i forordning nr. 1984/83).

- 61 Kommissionen var således berettiget til, inspireret af de bærende hensyn bag forordning nr. 1984/83, at tage hensyn til spørgsmålet om tilsigtet prisdiskriminering, som omhandlet i forordningen.
- 62 Forordning nr. 1984/83 tager derimod ikke højde for det tilfælde, hvor aftaler om levering af øl, som følge af aftalernes særlige struktur, medfører en så ringe rentabilitet for forpagterne, at Kommissionen bør lade en gruppefritagelse bortfalde. I forordningen, hvori der henvises til de mange fordele der generelt er forbundet med eksklusive købsaftaler (betragtning 5-7) og med sådanne aftaler om levering af øl i særdeleshed (betragtning 14-17), forudsættes det nødvendigt, at aftalerne ikke som følge af deres udformning fører til en sådan forringelse af rentabiliteten i videreforhandlerens forretning, at fordelene går tabt.
- 63 Kommissionens holdning er for det andet baseret på de særlige forhold, der gør sig gældende på det britiske øludskænkningmarked, og som blev analyseret i den anfægtede beslutning.
- 64 Det fremgår af den anfægtede beslutning, at det for en erhvervsdrivende, der ønsker at komme ind på detailmarkedet for udskænkning i Det Forenede Kongerige, ikke er den eneste mulighed at drive en pub, der tilhører et bryggeri. Han har også mulighed for at bestyre en pub, der ejes af et bryggeri eller et

pubselskab, og for at eje sin egen pub, hvad enten denne er lånbunden eller fuldstændig uafhængig (betragtning 168 til den anfægtede beslutning). Der er ikke tale om rent teoretiske muligheder. De pubber, der tilhører et bryggeri eller et pubselskab, og som drives af en bestyrer, solgte således i 1997 25,5% af det øl, der indtages på udskænkingssteder i Det Forenede Kongerige (betragtning 26 til den anfægtede beslutning, tabel 2, kolonne b) og d)), mens de uafhængige pubber, hvad enten de var lånbundne eller fuldstændig uafhængige, stod for 53,1% af salget (betragtning 26 til den anfægtede beslutning, tabel 2, kolonne e) og f)). Kommissionen konstaterede desuden, at adgangshindringerne på detailmarkedet var forholdsvis få (betragtning 36 til den anfægtede beslutning).

- 65 Det følger heraf, at en erhvervsdrivende, der ønskede at komme ind på detailmarkedet for udskænkning, ikke nødvendigvis var forpligtet til at indgå en forpagtningsaftale, der omfattede en eksklusiv købsaftale. I betragtning af denne valgfrihed forekommer det usandsynligt, at en erhvervsdrivende ville vælge denne driftsform, hvis han derved, som følge af aftalens udformning, hindredes i at udøve sit erhverv på en sådan måde, at der opnåedes en tilstrækkelig rentabilitet.
- 66 Det ville i øvrigt tydeligvis ikke være i bryggeriets interesse at skabe en sådan situation. Hvis pubberne ikke var rentable nok, ville bryggerierne, som Kommissionen med rette har understreget, ikke kunne finde nogen forpagtere, hvilket ville skade distributionen.
- 67 Det kan derfor ikke fastslås, at Kommissionen anlagde en åbenbart urigtig vurdering ved at begrænse sig til at analysere virkningerne af en mulig tilsigtet prisdiskriminering fra Bass' side, og ved at undlade at undersøge, om Bass' standardforpagtningsaftaler forhindrede forpagterne i at udøve deres erhverv på en sådan måde, at det blev lige så indbringende for dem som for deres konkurrenter.

2. *Vurderingen af prisforskellen*

- ⁶⁸ Sagsøgeren har anfægtet dels den af Kommissionen anvendte definition af prisforskellen, dels fastlæggelsen af den referencegruppe, der blev anvendt som udgangspunkt ved beregningen af prisforskellen.

a) Definitionen af prisforskellen

- ⁶⁹ I betragtning 60 til den anfægtede beslutning anførte Kommissionen, at pubværter, der ikke i henhold til en eksklusiv købsforpligtelse var bundet til at købe hos et bestemt selskab, i Det Forenede Kongerige kunne opnå rabatter på deres ølkøb, som bundne værter ikke kunne få. På baggrund heraf definerede Kommissionen i betragtning 61 til den anfægtede beslutning prisforskellen som forskellen mellem de gennemsnitlige rabatter i pund sterling (GBP) pr. tønde, som Bass ydede de uafhængige pubværter, og de rabatter, der ydedes forpagterne. Kommissionen fastslog med udgangspunkt i denne definition, at prisforskellen, der i 1990/1991 var på 19 GBP pr. tønde, gradvis blev større, således at den i 1996/1997 var på 48 GBP pr. tønde (betragtning 108 til den anfægtede beslutning, tabel 3).

— Parternes argumenter

⁷⁰
til
⁷³ [...]]

— Rettens bemærkninger

- 74 Sagsøgerens argument bygger på, at det med hensyn til betingelsen om en forbedring af distributionen var relevant at vurdere, om Bass' standardforpagtningsaftaler var udformet på en sådan måde, at forpagterne ikke i deres pubber kunne opnå en rentabilitet, der var lige så god som deres konkurrenters.
- 75 Ovenfor er det imidlertid blevet påvist, at det ikke var nødvendigt at foretage en sådan vurdering, og at der — bortset fra spørgsmålet om den tilsigtede prisdiskriminering, som blev behørigt undersøgt af Kommissionen — heller ikke var tilstrækkelig grund til at tage stilling til det eneste andet spørgsmål, der eventuelt kunne være relevant, nemlig om Bass' standardforpagtningsaftaler forringede rentabiliteten af de pubber, der var bundet til dette bryggeri, i en sådan grad, at deres evne til at distribuere øl derved blev betydeligt forringet.
- 76 Det følger heraf, at Kommissionen ikke anlagde en åbenbart urigtig vurdering ved ikke at vurdere forskellen mellem den gennemsnitspris, som øllet normalt kunne fås til på det frie marked, og den pris, som øllet kostede, når Bass solgte til forpagterne.
- 77 Det skal tilføjes, at sagsøgerens argument om, at det var nødvendigt at foretage en sammenligning mellem den rabat, der generelt blev tilbudt på det frie marked, hvilken ifølge sagsøgeren udgjorde 37,5 GBP pr. tønde i 1990/1991 og 65 GBP pr. tønde i 1997/1998, og den prisforskel, som Kommissionen anvendte i den anfægtede beslutning (betragtning 108, tabel 3) nemlig i 1990/1991 19 GBP pr. tønde og i 1996/1997 — det seneste regnskabsår, der er medtaget i den anfægtede beslutning — 48 GBP pr. tønde, er irrelevant. Sagsøgerens argument er ikke tilstrækkeligt dokumenteret og overser desuden den omstændighed, at Kommissionen i betragtning 62 til den anfægtede beslutning anerkendte, at der

ydedes større rabatter end de gennemsnitlige rabatter, som Kommissionen havde anvendt. Hertil kommer, at prisforskellen, som defineret i betragtning 60 til den anfægtede beslutning, var forskellen mellem de rabatter, som Bass ydede de uafhængige pubværter, og de rabatter, der ydedes til de pubber, der var bundet til Bass, hvorimod de tal, som sagsøgeren har fremlagt, vedrører en rabat, som er beregnet ud fra det salg, som de forskellige bryggerier på markedet havde haft.

b) Fastlæggelsen af referencegruppen

- 78 Kommissionen præciserede i betragtning 178 til den anfægtede beslutning, at rabatterne ydedes til alle aftagere på det britiske udskænkningmarked, som ikke havde indgået en aftale med en eksklusiv købsforpligtelse, og som købte øl hos Bass, dvs. grossister, pubselskaber, andre bryggerier og individuelle uafhængige værter. De rabatter, der ydedes til grossister, de af bryggeriet bestyrede pubber, pubselskaber og andre bryggerier, var i gennemsnit højere end dem, der ydedes til de individuelle uafhængige pubværter.
- 79 Kommissionen tog imidlertid ved vurderingen af disse rabatter kun hensyn til de rabatter, der blev ydet til individuelle uafhængige pubværter, da den foretog en sammenligning med situationen for de forpagtere, der var bundet til Bass. Denne begrænsning af genstanden for Kommissionens undersøgelse blev begrundet med henvisning til artikel 14, litra c), nr. 2, i forordning nr. 1984/83. Det fremgår heraf, at Kommissionen kan lade fordelene ved anvendelsen af denne forordning bortfalde, dersom den i en konkret sag fastslår, at en aftale, som i medfør af forordningen er fritaget fra forbudet mod karteller, alligevel har virkninger, som er uforenelige med betingelserne i artikel 81, stk. 3, EF, og især når leverandøren uden saglig grund over for en videreforhandler, der er bundet af en eksklusiv købsforpligtelse, anvender priser, der er mindre fordelagtige end dem, han anvender over for andre videreforhandlere »i samme distributionsled«.

- 80 Kommissionen påpegede i den forbindelse, i betragtning 180 til den anfægtede beslutning, at af de ovennævnte forskellige kategorier af konkurrenter til forpagterne var det kun de individuelle uafhængige pubværter, som var videreforhandlere i samme distributionsled som forpagterne, hvilket i den foreliggende sag vil sige i detailsalgsledet, og som købte deres øl direkte hos Bass på markedsvilkår. Kommissionen anvendte derfor de uafhængige værter som referencegruppe.

— Parternes argumenter

81
til
82 [...]]

— Rettens bemærkninger

- 83 Det blev i præmis 61 anført, at Kommissionen ved undersøgelsen af muligheden for at indrømme en individuel fritagelse med rette lod sig inspirere af de bærende hensyn bag forordning nr. 1984/83. Artikel 14, litra c), nr. 2, i forordning nr. 1984/83 omhandler den situation, der er af relevans for den foreliggende sag, hvor leverandøren uden saglig grund over for en videreforhandler, der er bundet af en eksklusiv købsforpligtelse, anvender priser, der er mindre fordelagtige end dem, han anvender over for andre videreforhandlere. Det er i bestemmelsen præciseret, at de andre videreforhandlere skal befinde sig i samme distributionsled.
- 84 I den foreliggende sag kan det konstateres, at de individuelle uafhængige pubværter, der udgør den valgte referencegruppe, er de eneste erhvervsdrivende, der befinder sig i samme distributionsled som Bass' forpagtere, og dermed befinder sig i en situation, der tillader en reel sammenligning med forpagterne.

- 85 Det er ubestridt, at jo større mængder øl videreforhandlerne købte, jo større var Bass' rabatter. Ud fra denne betragtning var det kun de individuelle uafhængige pubværter, der befandt sig i en tilsvarende situation som Bass' forpagtere, idet de i lighed med forpagterne var detailhandlere, der foretog individuelt indkøb hos Bass. Det indkøb af Bass' øl, der blev foretaget af pubber bestyret af pubselskaber eller af andre bryggerier end Bass, skete derimod samlet for hele selskabet eller bryggeriet. Disse afgav derfor ordrer på langt større mængder øl end de individuelle uafhængige pubværter, og Bass indrømmede af den grund højere rabatter ved disse samlede ordrer end ved ordrene fra de individuelle uafhængige pubværter.
- 86 Det kan altså ikke fastslås, at Kommissionen foretog en åbenbart urigtig vurdering ved at udelade andre pubber end de individuelle uafhængige pubber af referencegruppen, herunder pubber bestyret af pubselskaber eller bryggerier.

3. Beregningen af forpagtningstilskuddet

- 87 Kommissionen anførte i betragtning 63-74 til den anfægtede beslutning, at forpagtningstilskuddet fremkom ved at sammenligne den forpagtningsafgift, der blev betalt for en bunden pub, med de tilsvarende udgifter, som afholdes af en uafhængig pubvært. Hvis sammenligningen viser, at de uafhængige pubværter udgifter er højere end den forpagtningsafgift, der betales af forpagterne, er dette for forpagterne en fordel, der kan kompensere for de førnævnte prisforskelle.
- 88 Kommissionen opregnede de forskellige metoder, der kunne anvendes ved fastsættelsen af forpagtningstilskuddet, og endte med at vælge den metode,

hvorefter tilskuddet beregnes som forskellen på det procentuelle forhold mellem forpagtningsafgift og omsætning i de bundne pubber og det procentuelle forhold mellem forpagtningsafgift og omsætning i de uafhængige pubber. Kommissionen lagde ved beregningen følgende forudsætninger til grund:

- for uafhængige pubber ansattes forpagtningsafgiften til 15% af omsætningen
- for bundne pubber svarede forpagtningsafgiften til 11,36% af omsætningen.

89 Kommissionen beregnede ud fra disse forudsætninger forpagtningstilskuddet som følger: Først beregnedes størrelsen af det beløb, der svarer til 15% af omsætningen i de bundne pubber, og fra dette beløb blev fratrasket et beløb svarende til 11,36% af den pågældende omsætning, hvorefter det herved fremkomne beløb blev divideret med det samlede antal tøndes, som Bass havde solgt til de bundne pubber.

90 Resultaterne af denne beregning er anført i tabel 3 i betragtning 108 til den anfægtede beslutning. Det fremgår således, at forpagtningstilskuddet pr. tønde i 1990/1991 var på 16 GBP, i 1991/1992 på 15 GBP, i 1992/1993 på 19 GBP, i 1993/1994 på 23 GBP, i 1994/1995 på 22 GBP, i 1995/1996 på 22 GBP og i 1996/1997 på 24 GBP. Forpagtningstilskuddet er den vigtigste kompenserende fordel.

91 Sagsøgeren har anfægtet Kommissionens beregning af forpagtningstilskuddet, dels i relation til den valgte beregningsmetode, dvs. den metode, der er baseret på det procentuelle forhold mellem forpagtningsafgift og omsætning, dels i relation til anvendelsen af denne metode, dvs. derved, at forpagtningsafgiften for uafhængige pubber blev anslået til 15% af omsætningen.

a) Argumentet om valget af den metode, der er baseret på det procentuelle forhold mellem forpagtningsafgift og omsætning

— Parternes argumenter

92
til
95 [...]]

— Rettens bemærkninger

96 Sagsøgerens indsigelse mod den metode til beregning af forpagtningstilskuddet, som Kommissionen anvendte i den anfægtede beslutning, og sagsøgerens forslag om, at der bør anvendes en anden beregningsmetode, er baseret på en forudsætning om, at den metode, der bør anvendes, og som bruges i forbindelse med vurderingen af, om betingelsen i artikel 81, stk. 3, EF om en forbedret fordeling af varerne er opfyldt, skal gøre det muligt at sammenligne rentabiliteten af de pubber, der er bundet til Bass, med rentabiliteten af de uafhængige pubber. En sådan sammenligning vil vise, at de bundne pubber er mindre rentable end de uafhængige pubber.

97 Sagsøgerens argumentation forudsætter endvidere, at det med hensyn til betingelsen om en forbedret fordeling af varerne er relevant at vurdere, om Bass' standardforpagtningsaftaler udgjorde en strukturel hindring for, at forpagternes pubber blev lige så rentable som deres konkurrenters.

98 Som det tidligere er blevet anført, er det med hensyn til ovennævnte betingelse ikke relevant at foretage en sådan vurdering, og der er — bortset fra den tilsigtede prisdiskriminering, som er blevet behørigt undersøgt af Kommis-

sionen — heller ikke tilstrækkelig grund til at tage stilling til det eneste andet spørgsmål, der eventuelt kunne være relevant, nemlig om Bass' standardforpagtningsaftaler mindsker rentabiliteten i de pubber, der er bundet til dette bryggeri, i en sådan grad, at deres evne til at distribuere øl derved forringes betydeligt.

99 Sagsøgerens indsigelse er således irrelevant.

100 For så vidt angår sagsøgerens argument om, at man med den foreslåede alternative metode bedre vil kunne vurdere rentabiliteten af de pubber, der er bundet til Bass, fordi der dermed tages hensyn til omkostningsstrukturen i disse pubber, skal det bemærkes, at sagsøgeren ikke har påstået, og hvad mere er, heller ikke har dokumenteret, at omkostningsstrukturen i de bundne pubber adskiller sig fra omkostningsstrukturen i de uafhængige pubber på andre områder end med hensyn til prisforskellen og de kompenserende fordele. Disse forhold har Kommissionen imidlertid taget hensyn til.

101 Det skal tilføjes, at sagsøgeren ikke har anført, hvordan omkostningsstrukturen ved driften af den pub, han driver, er.

102 Hertil kommer, at den beregningsmetode, som sagsøgeren har anbefalet, er vanskeligere at anvende end den, Kommissionen har valgt. I den forbindelse anfører Kommissionen i betragtning 71 til den anfægtede beslutning med rette, at dens metode i forhold til sagsøgerens har den fordel, at den er baseret på færre skøn over variable parametre. Den metode, som sagsøgeren har foreslået, er baseret på det procentuelle forhold mellem den gennemsnitlige forpagtningsafgift og nettofortjenesten. Metoden forudsætter således, at der foretages en særlig ansættelse af nettofortjenesten, der igen forudsætter, at man ud over en anslået omsætning også skal anslå udgifternes størrelse, idet udgifterne skal fratrækkes den samlede omsætning for at nå frem til nettofortjenesten. Heroverfor står, at den metode, som Kommissionen har anvendt, og som er baseret på det procentuelle forhold mellem forpagtningsafgift og omsætning, ikke kræver en værdiansættelse af omkostningerne. Denne metode er derfor enklere og mere sikker at anvende end den metode, som sagsøgeren har foreslået.

103 Sagsøgerens argument må derfor forkastes.

b) Argumentet vedrørende den omstændighed, at forpagtningsafgiften for uafhængige pubber blev anslået til 15% af omsætningen

— Parternes argumenter

104
til
113 [...]

— Rettens bemærkninger

114 Sagsøgeren har, for det tilfælde at beregningsmetoden baseret på det procentuelle forhold forpagtningsafgift og omsætning accepteres, påpeget, at Kommissionen som referencegrundlag har anvendt en forpagtningsafgift for de uafhængige pubber svarende til 15% af omsætningen. Sagsøgeren har hertil anført, at dette skøn kun kan omfatte de pubber, der klarer sig godt, og at der ved fastsættelsen af forpagtningsafgiften på det frie marked ikke kan anvendes en fælles målestok for de pubber, der klarer sig godt, og de pubber, der klarer sig mindre godt.

115 Det bemærkes i den forbindelse, at når visse pubber ikke klarer sig så godt som andre, skyldes det kort sagt, enten at pubværten ikke i tilstrækkelig grad evner at drive pubben, således at den klarer sig sådan, som det normalt må kunne

forventes, eller strukturelle forhold, som pubværten ikke har nogen indflydelse på, såsom det forhold, at pubben ligger i en mindre velstående region, eller at der er tale om en lille pub.

- 116 Den første omstændighed, der kan være årsag til, at en pub klarer sig dårligt, har hverken indflydelse på ansættelsen af forpagtningsafgiften for pubben eller på de konsekvenser, der bør drages ved anvendelsen af artikel 81, stk. 3, EF. Forpagtningsafgiften for bundne pubber er nemlig i det foreliggende tilfælde fastsat på grundlag af det afkast, en normalt kompetent forpagter kan opnå (betragtning 69 til den anfægtede beslutning). Hvis en pub ikke er særlig rentabel, fordi pubværten ikke opfylder denne rimelige standard, er der således, som det med rette er understreget af Kommissionen, ikke nogen grund til at lade det få nogen konsekvenser for ansættelsen af den forpagtningsafgift, som pubben ville kunne opnå på det frie marked, og dermed for forpagtningsstilskuddet.
- 117 Den anden omstændighed, der kan føre til, at der er forskel på, hvor godt pubber klarer sig, har indflydelse på ansættelsen af forpagtningsafgiften. Da fastsættelsen af forpagtningsafgiften afhænger af pubværtens resultater, betyder det, at jo bedre et resultat, der opnås, jo højere forpagtningsafgift skal der betales. Umiddelbart ser det ud til, at den af Kommissionen valgte metode tager hensyn til disse forskelle mellem pubbernes resultater, således at de pubber, der ikke klarer sig så godt, ved fastsættelsen af forpagtningsafgiften kan sammenholdes med de bedste pubber. Kommissionen mener, at forpagtningsafgiften for en uafhængig pub svarer til 15% af omsætningen. Det følger heraf, at jo større omsætningen er, jo større vil den nominelle forpagtningsafgift være. Den nominelle forpagtningsafgift for en pub, der klarer sig mindre godt, er således mindre end afgiften for en pub, der klarer sig bedre. Ifølge denne tankegang vil forholdet mellem omsætningen og forpagtningsafgiften imidlertid være konstant uanset omsætningens størrelse.
- 118 Sagsøgeren har imidlertid gjort gældende, at dette forhold ikke skal være konstant, men bør afhænge af omsætningens størrelse. Kommissionens ansættelse af forpagtningsafgiften til 15% tager ifølge sagsøgeren kun sigte på de pubber, der klarer sig godt, og det er ikke tilfældet for de pubber, der er bundet til Bass.

119 Sagsøgeren har i den forbindelse gjort to argumenter gældende.

120 For så vidt angår det første argument har sagsøgeren henvist til beslutningen Scottish and Newcastle, i hvilken Kommissionen ud fra et tilsvarende ræsonnement som det, der anvendtes i den anfægtede beslutning, indrømmede en individuel fritagelse for de standardforpagtningsaftaler, der blev anvendt af det britiske bryggeri Scottish and Newcastle. I nævnte beslutning beregnede Kommissionen ligeledes et forpagtningsstilskud og anslog i den forbindelse forpagtningsafgiften for de uafhængige pubber til 15% af omsætningen, ligesom det er tilfældet i den anfægtede beslutning.

121 Kommissionen begrundede dette skøn ved bl.a. i betragtning 71 i beslutningen Scottish and Newcastle at påpege, at bryggeriet ved skrivelse af 22. april 1998 havde underrettet Kommissionen om, at man i 1998 havde løst ca. 184 pubber fra deres købsforpligtelse i løbet af seks uger for at opfylde bestemmelserne i ølleveringsbekendtgørelserne, som var vedtaget af myndighederne i Det Forenede Kongerige, hvilket førte til forhandlinger om fastsættelse af nye forpagtningsafgifter. Kommissionen anførte i den forbindelse, at den gennemsnitlige forhøjelse af forpagtningsafgiften som følge af disse forhandlinger i forhold til den tidligere afgift for bundne pubber var på ca. 18%, dvs. at det procentuelle forhold mellem forpagtningsafgift og omsætning var på ca. 14,6%. Kommissionen tilføjede, at bryggeriet mente, at man kunne have opnået en højere forpagtningsafgift, hvis forhandlingsperioden havde været længere. I samme beslutnings betragtning 65 skønnede Kommissionen det procentuelle forhold mellem forpagtningsafgift og omsætning i de pubber, der var bundet til Scottish and Newcastle, til at være på 12,59%.

122 Sagsøgeren har gjort gældende dels, at omsætningen i Scottish and Newcastle-pubberne var højere end omsætningen i de pubber, der tilhører Bass, dels, at forpagtningsstilskuddet for de førstnævnte pubber kun var på omkring 2%, svarende til forskellen mellem 14,6% og 12,59%. Sagsøgeren er på den baggrund

nået frem til, at forpagtningstilskuddet i det tilfælde var mindre end den fordel på 3,65%, der i den anfægtede beslutning blev beregnet for de pubber, der var bundet til Bass, svarende til forskellen mellem 15% og 11,36%. Sagsøgeren har på den baggrund konkluderet, at det er usandsynligt, at de pubber, der var bundet til Bass, og hvis omsætning var mindre end Scottish and Newcastle-pubbernes omsætning, fik et forpagtningstilskud, der var større end det, der blev fastsat for de pubber, der tilhørte sidstnævnte bryggeri.

- 123 Det bemærkes herved, at det eksempel, som sagsøgeren har henvist til, er interessant, fordi det — for de samme pubbers vedkommende — gør det muligt at foretage en sammenligning mellem den forpagtningsafgift, der skulle betales på det tidspunkt, hvor pubberne var bundne af købsforpligtelsen, og den forpagtningsafgift, som de samme pubber skulle betale, efter at de var blevet uafhængige heraf, og forpagtningsafgifterne var blevet forhandlet på frie markedsvilkår. Dette eksempel bekræfter, at forpagtningstilskuddet var en fordel for de bundne pubber.
- 124 Eksemplet ser også umiddelbart ud til at bekræfte rigtigheden af, at Kommissionen både i Scottish and Newcastle-beslutningen og i den anfægtede beslutning anslog den forpagtningsafgift, der forhandlede på det frie marked, til 15% af omsætningen. Det skal hertil bemærkes, at Kommissionen, selv om forpagtningsafgiften for de pubber, der var blevet uafhængige af Scottish and Newcastle, udgjorde 14,6% af deres omsætning, lagde et procentuelt forhold mellem forpagtningsafgift og omsætning på 15% til grund. Kommissionen anførte faktisk i betragtning 71 til Scottish and Newcastle-beslutningen, at man kunne have opnået en højere forpagtningsafgift, hvis forhandlingsperioden, der grundet de særlige omstændigheder havde været særdeles kort, havde været længere, og at det procentuelle forhold var fastsat ud fra de øvrige oplysninger, den havde indhentet.
- 125 Den omstændighed, at de pubber, der var bundet til Bass, ikke klarede sig så godt som Scottish and Newcastle-pubberne, giver ikke i sig selv anledning til at betvivle Kommissionens skøn i den anfægtede beslutning over, at der skulle

lægges et procentuelt forhold mellem forpagtningsafgift og omsætning på 15% til grund for de pubber, der var bundet til Bass. Det procentuelle forhold vil for de pubber, der ikke klarer sig så godt og dermed har en mindre omsætning, indebære, at den nominelle forpagtningsafgift bliver mindre. Den metode, Kommissionen valgte, tog uden videre hensyn til forskelle i omsætningen. Derimod kunne det forhold, at der var forskel på, hvordan pubberne, der var bundet til Bass, og Scottish and Newcastle-pubberne klarede sig, ikke i sig selv — ud over en forskel på den nominelle forpagtningsafgift — begrunde en ændring i forholdet mellem forpagtningsafgiften og omsætningen.

- 126 Sagsøgerens argument er derfor kun af relevans i relation til den forudsætning, han har lagt til grund, nemlig at pubber med en lille omsætning ikke kan sammenlignes med pubber, der har en bedre indtjening, og at deres procentuelle forhold mellem forpagtningsafgift og omsætningen er mindre. Sagsøgeren har imidlertid ikke i sit argument anført forhold til støtte for denne forudsætning.

- 127 Det første argument er således irrelevant og må derfor forkastes.

- 128 I relation til det andet argument har sagsøgeren henvist til to rapporter fra en revisor, der viser, at det kun er realistisk at ansætte forpagtningsafgiften til 15% af omsætningen for pubber med en meget høj omsætning. Ifølge sagsøgeren vil en sådan forpagtningsafgift for en pub med en meget høj omsætning, svarende til 375 tønder øl pr. år, udgøre 54% af nettofortjenesten, eller et niveau, der i det væsentlige svarer til den alternative metode til beregning af forpagtningsafgiften, som sagsøgeren har foreslået. Heroverfor står, som det videre er anført af sagsøgeren, at forpagtningsafgiften for en pub med en middelstor omsætning, svarende til et salg på 325 tønder øl pr. år, vil udgøre hele 72% af nettofortjenesten, mens en sådan anslået forpagtningsafgift for en pub med en ringe omsætning, svarende til et salg på f.eks. 275 tønder øl pr. år, vil udgøre helt op til 108% af nettofortjenesten. Sagsøgeren har derfor gjort gældende, at et procentuelt forhold mellem forpagtningsafgift og omsætning på 15% kun kan afkræves pubber med en meget høj omsætning, men ikke pubber med en ringe omsætning, som dem, der var bundet til Bass.

- 129 Dette synspunkt er baseret på, at der foretages et skøn over fortjenesten i bestemte pubber med en bestemt omsætning. Dette skøn forudsætter således, at der sker en vanskelig og kompliceret beregning af de omkostninger, der skal fratrækkes omsætningen, for dermed at nå frem til fortjenestens størrelse.
- 130 Hertil bemærkes, at revisoren har udarbejdet to på hinanden følgende rapporter, hvoraf den første blev fremlagt under den administrative procedure og den anden samtidig med sagsanlægget (rapport af henholdsvis 1.3.1998 og 8.10.1999). Der findes imidlertid væsentlige uoverensstemmelser i rapporterne, som der ikke er redegjort for, hvilket vidner om, hvor vanskeligt det er at foretage de førnævnte beregninger.
- 131 I den første rapport har revisoren således anslået bruttofortjenesten for en pub med en omsætning svarende til et salg på 260 tønder øl pr. år til 94 000 GBP. I den anden rapport har han anslået bruttofortjenesten for en pub med en omsætning svarende til et salg på 275 tønder øl pr. år til 87 7000 GBP — altså et mindre beløb end i den første rapport — [beløbet på 87 700 GBP fremkommer ved, at omkostningerne ved salget (89 000 GBP) fratrækkes indtægterne ved salget (177 400 GBP)]. På samme måde er bruttofortjenesten for en pub med en omsætning svarende til et salg på 360 tønder øl pr. år i den første rapport anslået til 134 000 GBP, hvorimod bruttofortjenesten for en pub med en højere omsætning f.eks. svarende til et salg på 375 tønder øl pr. år, i den anden rapport er anslået til et mindre beløb, nemlig 119 500 GBP, udregnet på samme måde som ovenfor.
- 132 Det bemærkes videre, at revisoren i den anden rapport ved beregningen af omkostningerne sonderer mellem de faste omkostninger, der uanset størrelsen af

pubbens omsætning skønnes at udgøre 50 000 GBP, og de omkostninger, der varierer alt afhængig af pubbens omsætning, og som skønsmæssigt er fastsat til 8 900 GBP for en pub med en omsætning svarende til et salg på 275 tønder øl pr. år og til 12 100 GBP for en pub med en omsætning svarende til et salg på 375 tønder øl pr. år.

- 133 Den pågældende beregning rejser spørgsmålet, om der er taget tilstrækkeligt hensyn til personaleudgifterne. I den første rapport skønnedes disse udgifter nemlig at udgøre 24 500 GBP for en pub med en omsætning svarende til et salg på 310 tønder øl pr. år. På samme måde som i den anden rapport var de omkostninger, der varierer alt afhængig af omsætningens størrelse, anslået til at ligge mellem 8 900 og 12 100 GBP, og de faste omkostninger var fastsat til 50 000 GBP. I den anden rapport var personaleudgifterne indeholdt i de faste udgifter. Kommissionen har med rette påpeget, at det ikke forekommer realistisk at antage, at personaleudgifterne skulle være de samme uanset pubbens størrelse, og uanset om pubben har en omsætning svarende til et salg på 275 eller 375 tønder øl pr. år, således som det var tilfældet i den anden rapport.
- 134 Som det fremgår af den første rapport, hvori revisoren opregner 31 forskellige udgiftsposter, er det vanskeligt at foretage et teoretisk overslag over omkostningerne ved driften af en pub. Vanskelighederne ved en sådan udregning bekræftes af det forhold, at det af revisorens fremstilling fremgår, at man ved udarbejdelsen af overslaget over driftsomkostningerne må anvende et ganske vidtgående skøn. Disse omkostninger kan ifølge revisoren anses at udgøre mellem 27,5% og 35% af omsætningen. Det bemærkes i den forbindelse, at jo større en procentsats driftsomkostningerne ansættes til, jo mindre vil fortjenesten blive. Forpagtningsafgiften er af revisoren anslået til 50% af nettofortjenesten, så jo højere en procentsats de faste omkostninger fastsættes til, jo mindre vil forpagtningsafgiften blive. Når forpagtningsafgiftsniveauet ansættes lavt, må man derefter nødvendigvis antage, at det procentuelle forhold mellem forpagtningsafgiften og omsætningen også er lavt.

- 135 Disse konklusioner kan illustreres af revisorens redegørelse, hvoraf det fremgår, at der for en pub med en lav omsætning svarende til 260 tønder øl pr. år, alt andet lige, kun vil blive ansat et procentuelt forhold mellem forpagtningsafgift og omsætning på 11%, forudsat at driftsomkostningerne skønnes at udgøre 35% af omsætningen. Heroverfor står, at det procentuelle forhold vil være på 14,4% — og således være tæt på de konklusioner, der drages i den anfægtede beslutning — hvis driftsomkostningerne skønnes at udgøre 27,5% af omsætningen.
- 136 Revisorens konklusioner er således baseret på nogle komplicerede forudsætninger, nemlig vurderingen af fortjenesten og dermed af driftsomkostningerne for en pub teoretisk set. Da der findes mange former for omkostninger, og da beregningen er meget kompleks, kan man ikke drage tilstrækkeligt sikre konklusioner, hvilket bekræftes af de uoverensstemmelser, der er nævnt ovenfor.
- 137 Det kan altså ikke på baggrund heraf fastslås, at Kommissionen har udøvet et åbenbart urigtigt skøn ved generelt at anslå forpagtningsafgiften for uafhængige pubber til 15% af deres omsætning. Dette skøn er endvidere baseret på et solidt grundlag, hvilket fremgår af betragtning 73 til den anfægtede beslutning. Kommissionen anfører nemlig, at det fremgår af de faktiske forhold, som OFT har fremlagt, at »ubundne værter betaler 2-3 procentpoint mere af deres omsætning [i] forpagtningsafgift end bryggeriernes bundne forpagtere, og forpagtningsafgiften for ubundne pubber udgør mellem 14% og 15% af omsætningen«. Kommissionen har tilføjet, at OFT dermed i rapporten kunne beregne forpagtningstilskuddet på grundlag af forskellen mellem den forpagtningsafgift, som de bundne forpagtere faktisk betalte, og en anslået forpagtningsafgift på mellem 14% og 15% af omsætningen for de uafhængige pubber.
- 138 Sagsøgeren har draget troværdigheden af OFT's rapport i tvivl under henvisning til et foredrag, som souschefen for OFT's juridiske tjeneste holdt i juni 1996, hvorunder han præciserede, at OFT havde afsluttet den pågældende undersøgelse på tre måneder, og at OFT var klar over, at resultatet af undersøgelsen var helt afhængig af karakteren af de modtagne oplysninger og de konklusioner, der blev draget ved fortolkningen af dem.

- 139 Det bemærkes i den forbindelse, at de udtalelser, som den pågældende fremsatte under foredraget, ikke angik spørgsmålet om ansættelsen af forpagtningsafgiften for uafhængige pubber, men det meget bredere spørgsmål om vurderingen af, hvilken indvirkning aftalerne om levering af øl havde på konkurrencen, når hensås til prisforskellene. Disse udtalelser kan således ikke i sig selv give anledning til, at de faktiske forhold, som OFT har lagt til grund, og rigtigheden af organisationens beregninger drages i tvivl.
- 140 Hertil kommer, at Kommissionen, som anført i betragtning 73 til den anfægtede beslutning, sørgede for at inddrage andre elementer, der støttede OFT's konklusioner. Den henviste således til en skrivelse af 28. september 1998 fra Fleurets, Chartered Surveyors for Hotel and Licensed Property Valuers, hvoraf det fremgik, at forpagtningsafgiften i nye aftaler for ubundne pubber ofte udgjorde mellem 15% og 18% af omsætningen. Kommissionen præciserede endvidere, at dette stemte overens med skøn foretaget af andre eksperter for andre nationale bryggerier.
- 141 Sagsøgeren har forsøgt at rejse tvivl om relevansen af disse oplysninger under henvisning til, at det ikke var fastslået, at de pubber, som undersøgelsen omfattede, med hensyn til kvalitet og art kunne sammenlignes med de af Kommissionen tilfældigt udvalgte pubber, der var bundet til Bass, som dannede grundlag for ansættelsen af forpagtningsafgiften for pubber, der var bundet til Bass (betragtning 65 til den anfægtede beslutning).
- 142 Denne indsigelse er baseret på den forudsætning, at det kun er pubber, der klarer sig lige godt, der kan sammenlignes, og at et procentuelt forhold mellem forpagtningsafgiften og omsætningen på 15% kun kunne anvendes på pubber, der klarede sig særdeles godt. Som det er blevet anført ovenfor, har sagsøgeren imidlertid ikke været i stand til at fremlægge overbevisende indicier til støtte for denne hypotese.

- 143 Det er således ikke dokumenteret, at Kommissionen har udøvet et åbenbart urigtigt skøn ved at antage, at forpagtningsafgiften for uafhængige pubber skulle ansættes til 15% af omsætningen.
- 144 Det følger heraf, at det heller ikke er dokumenteret, at Kommissionen har anlagt en åbenbart urigtig vurdering ved at undlade at lade en ekspert anslå, hvad forpagtningsafgiften — udtrykt i procent af omsætningen for de af Kommissionen tilfældigt udvalgte pubber, der var bundet til Bass — ville have været, såfremt disse pubber havde været uafhængige.
- 145 Sagsøgerens argumentation må således forkastes.

4. Vurderingen af de øvrige kompenserende fordele

- 146 Kommissionen har i betragtning 76-108 til den anfægtede beslutning ud over forpagtningstilskuddet inddraget og vurderet andre fordele, der kunne kompensere for prisforskellen. Det drejer sig om særlige fordele, investeringer, vedligeholdelse, »support franchise«, direkte driftsstøtte, etablerings- og udviklingsomkostninger samt salgsfremmende foranstaltninger.
- 147 Sagsøgeren har dels gjort gældende, at Kommissionen tog hensyn til fordele, som Bass ikke i henhold til aftalerne var forpligtet til at yde, dels anfægtet Kommissionens vurdering af disse fordele.

a) Argumentet om, at der udelukkende skulle tages hensyn til de fordele, der blev ydet i henhold til forpligtelse i aftalerne

— Parternes argumenter

148
til
149 [...]]

— Rettens bemærkninger

150 Det bemærkes, at formålet med at foretage en vurdering af de kompenserende fordele er at fastslå, om en forbedring af distributionen, som i princippet skulle være en følge af standardforpagtningsaftalerne, også vil kunne sikres, selv om der var prisforskelle til ulempe for forpagterne. Der skulle derfor foretages en konkret sammenligning mellem den situation, som forpagterne, der var bundet til Bass, befandt sig i, og den situation, som de individuelle uafhængige pubværter befandt sig i. Der skulle følgelig tages hensyn til samtlige de fordele, som kun forpagterne fik. Det er i den forbindelse ikke afgørende, om fordelene var baseret på en bestemt kontraktlig forpligtelse, eller om de blev ydet frivilligt af Bass, når blot det er sikkert, at de faktisk blev ydet udelukkende til forpagterne, og at de kunne kvantificeres.

151 Sagsøgerens argumentation må således forkastes.

b) Vurderingen af visse kompenserende fordele

— Parternes argumenter

152
til
153 [...]

— Rettens bemærkninger

154 I relation til afgørelsen af, om der kan foretages en realitetsbehandling af anbringenderne vedrørende det i den anfægtede beslutning anførte om særlige fordele, den såkaldte »support franchise«-ordning og fordelene ved salg fremmende foranstaltninger, bemærkes, at stævningen i henhold til artikel 19, stk. 1, i statuten for Domstolen, og artikel 44, stk. 1, i Rettens procesreglement skal indeholde en kort fremstilling af søgsmålsgrundene. Da der er tale om en ufravigelig procesforudsætning, påser Retten af egen drift, at den er opfyldt. Det bemærkes, at denne korte fremstilling af søgsmålsgrundene skal være så klar og præcis, at sagsøgte får mulighed for at tilrettelægge sit forsvar og Retten for at gennemføre den retslige efterprøvelse, i givet fald uden at måtte indhente yderligere oplysninger. Tilsvarende krav gælder, når et argument fremføres til støtte for et anbringende (jf. f.eks. Rettens dom af 14.5.1998, sag T-352/94, Mo och Domsjö mod Kommissionen, Sml. II, s. 1989, præmis 333). For at et søgsmål kan antages til realitetsbehandling, er det af retssikkerhedshensyn og af hensyn til en god retspleje nødvendigt, at de væsentlige faktiske og retlige omstændigheder, som søgsmålet støttes på — i det mindste kortfattet — fremgår på en sammenhængende og forståelig måde af selve stævningen (jf. f.eks. Rettens dom af 24.2.2000, sag T-145/98, ADT Projekt mod Kommissionen, Sml. II, s. 387, præmis 66). Selv om visse punkter i stævningen kan støttes og udbygges med henvisninger til afsnit i dokumenter, der vedlægges som bilag til stævningen, kan en generel henvisning til andre dokumenter, selv om de er bilagt stævningen, ikke afhjælpe, at der mangler væsentlige oplysninger i den retlige argumentation, der i medfør af de nævnte bestemmelser skal være indeholdt i stævningen (Rettens kendelse af 21.5.1999, sag T-154/98, Asia Motor France m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 1703, præmis 49). Det tilkommer endvidere ikke Retten ved

hjælp af bilagene at forsøge at klarlægge, hvilke anbringender og argumenter der kan antages at udgøre grundlaget for søgsmålet, idet bilagene alene skal fungere som bevismateriale og et middel til sagens oplysning (Rettens dom af 7.11.1997, sag T-84/96, Cipeke mod Kommissionen, Sml. II, s. 2081, præmis 34).

- 155 I den foreliggende sag indeholder stævningen end ikke en kortfattet fremstilling af de førnævnte anbringende, der blot indgår under en generel henvisning til et bilag. Anbringenderne kan derfor ikke antages til realitetsbehandling.
- 156 I relation til afgørelsen af, om der kan foretages en realitetsbehandling af det argument om direkte driftsstøtte, der først blev gjort gældende under replikken, bemærkes, at det fremgår af bestemmelserne i artikel 44, stk. 1, litra c), og artikel 48, stk. 2, i Rettens procesreglement, at stævningen skal indeholde søgsmålets genstand og en kort fremstilling af søgsmålsgrundene, og at der ikke må fremsættes nye anbringender under sagens behandling, medmindre de støttes på retlige eller faktiske omstændigheder, der er kommet frem under retsforhandlingerne. Hvis et anbringende imidlertid i realiteten blot er udtryk for en uddybning af et anbringende, som tidligere er fremført direkte eller indirekte i stævningen, og har nær sammenhæng med dette, skal det antages til realitetsbehandling (jf. f.eks. Rettens dom af 20.9.1990, sag T-37/89, Hanning mod Parlamentet, Sml. II, s. 463, præmis 38). Tilsvarende gælder, når et argument fremføres til støtte for et anbringende.
- 157 I den foreliggende sag er det nye argument, hvorved det bestrides, at den direkte driftsstøtte udgør en kompenserende fordel, som i øvrigt er fremstillet meget kortfattet, ikke støttet på nye omstændigheder, der er kommet frem under retsforhandlingerne. Argumentet er heller ikke udtryk for en uddybning af et anbringende, som tidligere er fremført direkte eller indirekte i stævningen, og har ikke nær sammenhæng med et sådant.

- 158 Argumentet kan derfor ikke antages til realitetsbehandling.

159 Anbringendet må herefter forkastes.

B — Anbringendet om mangler ved begrundelsen

Parternes argumenter

160
til
162 [...]

Rettens bemærkninger

163 Det bemærkes, at et anbringende om, at der er anlagt et åbenbart urigtigt skøn, angår den materielle lovlighed af den omtvistede beslutning og kun kan tages under påkendelse af Fællesskabets retsinstanser, såfremt sagsøgeren har gjort anbringendet gældende, hvorimod et anbringende om manglende eller utilstrækkelig begrundelse angår tilsidesættelsen af væsentlige formelle mangler som omhandlet i artikel 230 EF, og er en ufravigelig procesforudsætning, som Fællesskabets retsinstanser af egen drift skal efterprøve (Domstolens dom af 30.3.2000, sag C-265/97 P, VBA mod Florimex m.fl., Sml. I, s. 2061, præmis 114).

164 Det skal af den begrundelse, der kræves efter artikel 253 EF, klart og utvetydigt fremgå, hvilke betragtninger den fællesskabsmyndighed, som har udstedt den anfægtede retsakt, har lagt til grund, således at de berørte kan gøre sig bekendt med baggrunden for den trufne foranstaltning med henblik på at varetage deres rettigheder, og Domstolen kan udøve sin kontrol (Domstolens dom af 19.9.2000, sag C-156/98, Tyskland mod Kommissionen, Sml. I, s. 6857, præmis 96)

- 165 Begrundelseskravet skal fastlægges i lyset af den konkrete sags omstændigheder, navnlig indholdet af den pågældende retsakt, indholdet af de anførte grunde samt den interesse, som retsaktens adressater samt andre, der må anses for umiddelbart og individuelt berørt af retsakten, kan have i begrundelsen (Rettens dom af 16.12.1999, sag T-198/98, *Micro Leader mod Kommissionen*, Sml. II, s. 3989, præmis 40). Det kræves ikke, at en retsakts begrundelse angiver alle de forskellige relevante faktiske og retlige momenter. Spørgsmålet om, hvorvidt begrundelsen til en beslutning opfylder kravene i artikel 250 EF, skal nemlig ikke blot vurderes i forhold til beslutningens ordlyd, men ligeledes i forhold til den sammenhæng, hvori den indgår, samt under hensyn til alle de retsregler, som gælder på det pågældende område (jf. dommen i sagen *Tyskland mod Kommissionen*, præmis 97).
- 166 Det kan navnlig ikke kræves, at Kommissionen kommer ind på alle de faktiske og retlige spørgsmål, som er blevet behandlet under den administrative procedure (Domstolens dom af 6.4.1995, forenede sager C-241/91, C-242/91, *RTE og ITP mod Kommissionen*, Sml. I, s. 743, præmis 99). Kommissionen er ikke forpligtet til at tage stilling til samtlige de argumenter, som de berørte har anført til støtte for deres anmodning. Det er tilstrækkeligt, at Kommissionen anfører de faktiske omstændigheder og retlige overvejelser, der er af afgørende betydning for beslutningens indhold (Rettens dom af 30.11.2000, sag T-5/97, *Industrie des poudres sphériques mod Kommissionen*, Sml. II, s. 3755, præmis 199).
- 167 Sagsøgeren har påstået, at Kommissionen ikke har begrundet, hvorfor den ikke tog de bemærkninger, som sagsøgeren og dennes befuldmægtigede revisor fremsatte under den administrative procedure i relation til ansættelsen af forpagtningstilskuddet, til følge. Det bemærkes hertil, at de nævnte bemærkninger grundlæggende havde til formål at kritisere Kommissionens anvendelse af metoden baseret på det procentuelle forhold mellem forpagtningsafgift og omsætning, og at anbefale anvendelsen af metoden baseret på det procentuelle forhold mellem forpagtningsafgift og nettofortjeneste. Det er i den forbindelse tilstrækkeligt at konstatere, at det af betragtning 68-72 til den anfægtede beslutning fremgår, at Kommissionen undersøgte relevansen af de bemærkninger, som var fremsat af en revisor og nogle forpagtere, hvori de anførte, »at forpagtningsafgifterne i praksis fastsættes af en vurderingsmand på basis af 50%

af nettofortjenesten«. De påstår derfor, »at den antagelse, at forpagtningsafgiften er baseret på en given procent af omsætningen, er falsk, og at den antagelse, at afgiften for ubundne pubber er baseret på 15% af omsætningen, derfor også er falsk«.

168 Kommissionen betvivlede i svaret på disse bemærkninger, at den metode, som revisoren redegjorde for, var helt i overensstemmelse med almindelig skik på markedet. Kommissionen bemærkede, at selv om der ved forhandlinger eller genforhandlinger om forpagtningsafgiften tages hensyn til de fremtidige resultater, tages der også hensyn til andre forhold, såsom pubbens placering på markedet og produktudvalget. Kommissionen anførte videre, at den ved kontrakt fastsatte forpagtningsafgift, som parterne forhandler sig frem til, ikke automatisk fastsættes på basis af 50% af nettofortjenesten, men faktisk kan variere mellem 40% og 60% af nettofortjenesten. Den konstaterede, at der er visse praktiske fordele forbundet med at anvende metoden baseret på forholdet mellem forpagtningsafgift og omsætning fremfor den metode, som sagsøgeren er fortaler for. Kommissionen anførte endelig, at det, hvis der foretages en sammenligning af resultaterne af de forskellige metoder, ikke vil være usandsynligt, at man når frem til det samme resultat.

169 Når henses til denne detaljerede begrundelse, kan det ikke med rette anføres, at Kommissionen undlod at tage hensyn til sagsøgerens og revisorens bemærkninger, selv hvis man ser bort fra retspraksis, hvorefter Kommissionen ikke er forpligtet til at komme ind på alle de faktiske og retlige forhold, der er kommet frem under den administrative procedure, men kan nøjes med at redegøre for de faktiske omstændigheder og retlige overvejelser, der har haft afgørende betydning for beslutningens indhold.

170 I relation til ansættelsen af forpagtningstilskuddet har sagsøgeren for det første gjort gældende, at der foreligger en utilstrækkelig begrundelse for valget af den metode, der er anvendt ved ansættelsen. Det bemærkes hertil, at Kommissionen i betragtning 63 til den anfægtede beslutning omtalte tre metoder, der kunne anvendes ved beregningen af denne fordel, og begrundede valget af metoden baseret på det procentuelle forhold mellem forpagtningsafgift og omsætning med, at denne metode var blevet anvendt af OFT, og at den så kunne bygge videre på

OFT's arbejde. Kommissionen gav herefter i betragtning 64-66 og i betragtning 73 til den anfægtede beslutning en detaljeret redegørelse for, hvordan den havde anvendt denne metode, og begrundede i betragtning 67-72 i den anfægtede beslutning valget af den nævnte metode med udgangspunkt i den kritik, der var blevet rejst af nogle forpagtere, med henvisning til relevansen af den metode, der var baseret på det procentuelle forhold mellem forpagtningsafgift og nettofortjeneste.

- 171 Under disse omstændigheder og når henses til det ovenfor anførte vedrørende argumentet om, at der ikke var taget hensyn til de tilsvarende bemærkninger, som sagsøgeren havde fremsat under den administrative procedure, kan det ikke tiltrædes, at Kommissionen ikke gav en tilstrækkelig begrundelse for, at den ved beregningen af forpagtningstilskuddet havde valgt den metode, der var baseret på det procentuelle forhold mellem forpagtningsafgift og omsætning, fremfor den, der var baseret på det procentuelle forhold mellem forpagtningsafgift og nettofortjeneste.
- 172 Sagsøgeren har endvidere anført, at Kommissionen i betragtning 65 til den anfægtede beslutning ikke gav en tilstrækkelig begrundelse for, at referenceforpagtningsafgiften for pubber, der var bundet til Bass, var ansat til 11,36% af omsætningen. En fyldestgørende begrundelse for denne beregning krævede ifølge sagsøgeren, at der blev henvist til den samlede omsætning for de pubber, der var bundet til Bass, det samlede antal forpagtere og den samlede forpagtningsafgift, der indkom fra alle de bundne pubber.
- 173 Det bemærkes hertil, at Kommissionen i betragtning 65 til den anfægtede beslutning konstaterer, at det procentuelle forhold 11,36% stammede fra interne Bass-dokumenter, som hovedsagelig anvendtes med henblik på forberedelsen af forhandlinger om forpagtningsafgifter eller afgiftsjusteringer på baggrund af 30 pubber tilfældigt udvalgt af Kommissionen. Denne har præciseret, at dokumenterne indeholdt individuelle overslag over omsætningen for pubberne, ud fra hvilke det gennemsnitlige procentuelle forhold mellem forpagtningsafgift og omsætning blev beregnet. Med denne begrundelse anførte Kommissionen ganske vist kortfattet, men klart og sammenhængende, hvilke kriterier den lagde til grund ved beregningen af det procentuelle forhold på 11,36%.

- 174 Såfremt det argument, der er anført til støtte for anbringendet om manglende begrundelse, har til formål at anfægte rigtigheden af begrundelsen for den anfægtede beslutning, er argumentet irrelevant. Et anbringende om manglende eller utilstrækkelig begrundelse angår nemlig spørgsmålet om tilsidesættelse af væsentlige formforskrifter, hvorved det adskiller sig fra et anbringende om, at begrundelsen for beslutningen er forkert, hvilket skal undersøges i forbindelse med prøvelsen af beslutningens materielle rigtighed (Rettens dom af 8.7.1999, sag T-266/97, Vlaamse Televisie Maatschapij mod Kommissionen, Sml. II, s. 2329, præmis 144).
- 175 Da ingen af de argumenter, der er anført til støtte for anbringendet om mangler ved begrundelsen, kan tiltrædes, må anbringendet således forkastes.
- 176 Det følger heraf, at Kommissionen i det hele må frifindes.

Sagens omkostninger

- 177 I henhold til procesreglementets artikel 87, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da sagsøgeren har tabt sagen, bør det i overensstemmelse med Kommissionens påstand herom pålægges ham at betale sagens omkostninger.
- 178 I henhold til procesreglementets artikel 87, stk. 4, tredje afsnit, bærer intervenienten sine egne omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RET TEN (Tredje Afdeling)

- 1) Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber frifindes.
- 2) Sagsøgeren bærer sine egne omkostninger og betaler Kommissionens omkostninger.
- 3) Intervenienten bærer sine egne omkostninger.

Azizi

Lenaerts

Jaeger

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 21. marts 2002.

H. Jung
Justitssekretær

M. Jaeger
Afdelingsformand

Indhold

Sagens faktiske omstændigheder	II-2092
Den administrative procedure	II-2093
Retsforhandlinger og parternes påstande	II-2095
Formaliteten	II-2097
1. Retlig interesse i søgsmålet	II-2097
Parternes argumenter	II-2097
Rettens bemærkninger	II-2097
2. Søgsmålskompetence	II-2098
Parternes argumenter	II-2098
Rettens bemærkninger	II-2098
Realiteten	II-2101
A — Anbringendet om, at der foreligger et åbenbart urigtigt skøn	II-2101
1. Argumentet om, at der ikke i fornødent omfang blev taget hensyn til standardforpagtningsaftalernes indvirkning på rentabiliteten af de pubber, der var bundet til Bass	II-2102
Parternes argumenter	II-2103
Rettens bemærkninger	II-2104
2. Vurderingen af prisforskellen	II-2110
a) Definitionen af prisforskellen	II-2110
— Parternes argumenter	II-2110
— Rettens bemærkninger	II-2111
b) Fastlæggelsen af referencegruppen	II-2112
— Parternes argumenter	II-2113
— Rettens bemærkninger	II-2113
3. Beregningen af forpagtningstilskuddet	II-2114
a) Argumentet om valget af den metode, der er baseret på det procentuelle forhold mellem forpagtningsafgift og omsætning	II-2116
— Parternes argumenter	II-2116
— Rettens bemærkninger	II-2116

b) Argumentet vedrørende den omstændighed, at forpagtningsafgiften for uafhængige pubber blev anslået til 15 % af omsætningen	II-2118
— Parternes argumenter	II-2118
— Rettens bemærkninger	II-2118
4. Vurderingen af de øvrige kompenserende fordele	II-2127
a) Argumentet om, at der udelukkende skulle tages hensyn til de fordele, der blev ydet i henhold til forpligtelse i aftalerne	II-2128
— Parternes argumenter	II-2128
— Rettens bemærkninger	II-2128
b) Vurderingen af visse kompenserende fordele	II-2129
— Parternes argumenter	II-2129
— Rettens bemærkninger	II-2129
B — Anbringendet om mangler ved begrundelsen	II-2131
Parternes argumenter	II-2131
Rettens bemærkninger	II-2131
Sagens omkostninger	II-2135